

1. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения: Учебное пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений/ Е.А.Климов. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 304 с.
2. Павлютенков Е.М. Формирование мотивов выбора профессии/ Е.М. Павлютенков. – К.: Радянська школа, 1980. – 143 с.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН

*Буган Ю.В., доцент кафедри
менеджменту і методології
освіти ТОКІППО*

Процес соціалізації — це засвоєння людським індивідом знань, норм і цінностей конкретного суспільства, які є значущим і для особистості, і для суспільства. І тоді людина стає повноправним членом цього суспільства.

Останнім часом на державному і міжнародному рівнях відбувається зміна статусу дитинства в суспільстві, про що свідчать поява міжнародних документів про охорону дитинства, підвищення уваги до дитячої соціалізації.

У зв'язку з цим, визначення конкретних умов і завдань виховання, моделювання виховного процесу з метою забезпечення самовизначення особистості, духовного становлення дітей, підготовка їх до самостійного життя, взаємодія сім'ї і суспільних інститутів стали головними питаннями сучасної державної політики.

Процес соціалізації особистості виконує подвійну функцію пристосування: з одного боку, він сприяє адаптації особистості до життя в суспільстві, а з іншого - відповідає за відтворення самого суспільства, як системи соціальних інститутів, соціальних груп,

гарантуючи заміщення носіїв основних соціальних статусів [2].

Соціалізація особистості триває все життя, але саме у період дитинства закладається її фундамент.

Не забуваймо, що процес соціалізації може бути, як планомірним, так і стихійним, хаотичним.

Зрозуміло, за який ми.

Що особливо сьогодні, та і не тільки сьогодні, впливає на процес соціалізації дітей, що ми повинні враховувати у своїй роботі і як нейтралізувати негативні фактори, які виникають при трансформації суспільства?

І як тут не згадати теорію поколінь, модель якої була розроблена не так давно (1991 рік).

Основою цієї моделі є цінності людей. Саме цінності і їх схожість, а не вік формують і визначають покоління, як групу людей, народжених у певний віковий період.

Ми цих цінностей не помічаємо, але саме вони багато у чому визначають нашу поведінку: як ми спілкуємося, як ми вирішуємо конфлікти, як розвиваємося, як ставимо цілі і управляємо людьми.

У розділі “Формула нової школи” концепції нової української школи записано: “В Україні, як і у всьому світі набирає ваги так зване покоління Y”. Їхні погляди, спосіб життя кардинально відрізняються від старших поколінь. На підході покоління Z. Як бачимо, МОН теж у певній мірі звертається до теорії поколінь. Адже X, Y, Z взято саме звідти.

Всі зміни в системі освіти в кінцевому випадку зводяться до основного: особистісно орієнтоване навчання і виховання. Поки освіта не вирішить цього питання - питання її реформування будуть ставитися завжди.

Теорія поколінь і дає пояснення на те, чому ми всі різні, чому сприймаємо речі по різному і чому по різному проходить соціалізація. Адже, безперечно, це вплив зовнішніх факторів, а відтак саме це і формує наше світосприйняття, погляди, ставлення до речей, нашу психологію і т.д. Одним словом — цінності.

Таким чином зовнішні фактори у плані соціалізації дитини мають як позитивний так і негативний впливи. Якщо вплив факторів є позитивним, то ми на них не дуже і звертаємо увагу, з другої сторони

— негативні намагаємося нейтралізувати.

Досить відчутно на питання соціалізації дітей впливають, в першу чергу, проблеми в системі освіти.

В наш час трансформується вся система освіти: навчальні програми, структура, технології, методи, управління, методичні служби і т.д. Ці зміни неоднозначно трактуються громадською думкою. Зниження педагогічної культури (вчителька укр. мови у Вінницькій області), ретельності виконання безпосередньої роботи (обов'язків), пошук додаткових заробітків — це та інше приводить до зниження авторитету вчительської професії. Можна і ще додати небажання професійного росту, формальність підвищення кваліфікації.

Поряд впливає ще один фактор — доросла людина через свою неправильну життєву позицію перестає бути авторитетом у дітей. Поступово підривається у дітей впевненість у тому, що ті, що керують освітою є зразком для наслідування. Це можна сказати не тільки про освітян, але і про окремих політиків, керівників владних структур та інше.

У суспільстві існує подвійний стандарт вимог до поведінки: з одного боку правила, за якими пропонується жити дитині, а з іншого - правила за якими живуть інші.

Тому поняття про честь і обов'язок, порядок та закон мають неоднозначне тлумачення. Виникають питання: чи мають рацію батьки, дотримуючись цих правил? Чи варто дитині їх дотримуватись? На соціалізацію дитини великий вплив мають сьогодні медіа (ЗМІ).

Разом з демократизацією суспільства, скасуванням ідеологічних заборон і цензурних обмежень різко зросла пропаганда сили, правового нігілізму і сексуальних насолод.

І якщо для дорослих кіно - це казка, то діти намагаються цю казку здійснити. Та поведінка, яка існує на екрані, починає ними втілюватися в житті.

Неодноразово відзначається на всіх рівнях, що здійснювана частково система доступності позашкільних секцій, гуртків, студій сьогодні недосконала.

Дитина починає себе реалізувати не там де треба (вуличні

компанії та інше).

Майнова бідність батьків інколи негативно оцінюється дітьми.

З екрана звучать високі стандарти, а в реальному житті їх нема. Створюється думка, що батьки якимось ущерблені, їх авторитет падає і т. д.

Виникає пануюча ідеологія, якій притаманний індивідуалізм, домінування матеріальних цінностей. Які цінності прививати дітям: на задоволення духовних потреб, чи матеріальних?

Це тільки поодинокі приклади проблем, які треба вирішувати у процесі соціалізації.

Чи є на них відповіді сьогодні?

Без сумніву є. Але потрібна праця, потрібне навчання вихователів, психологів, вчителів.

Потрібна, напевно, комплексна програма з боку держави на вирішення цих проблем.

ЛІТЕРАТУРА

3. Авер'янова Г.М. Особливості соціалізації молоді в умовах трансформації суспільства / Г.М Авер'янова, Н.М. Дембицька, В.В. Москаленко. - Монографія. - Київ. - 2005.
4. Олексюк О.Р. Аналіз використання електронних ресурсів у науково-дослідній роботі майбутніх вчителів інформатики /О.Р. Олексюк // Наукові записки. Сер.: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної / наук. ред. В. Радул ; редкол. : С.Величко, В.Вовкотруб, В.Кушнір [та ін.]. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – Вип. 5.Ч.2. – С. 43-49.
5. Соціологія сім'ї: підручник / за ред проф. А.І. Антонової. - 2010.